

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2023, sp. zn. 24 Cdo 1761/2021, ECLI:CZ:NS:2023:24.CDO.1761.2021.1

Číslo: 36/2024

Právní věta:

Den, který se pokládá za den smrti člověka, který se stal nezvěstný tím, že opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje, avšak nebyl za nezvěstného prohlášen (§ 74 odst. 1 o.z.), může být určen zpětně ke dni, který bude předcházet konci ochranné sedmileté doby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.06.2023

Spisová značka: 24 Cdo 1761/2021

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Prohlášení za mrtvého

Předpisy: § 56 zákona č. 292/2013 Sb.

§ 71 odst. 1 o. z.

§ 71 odst. 2 o. z.

§ 72 o. z.

§ 74 o. z.

§ 76 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k dovolání navrhovatelek rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. 1. 2021, sp. zn. 17 Co 309/2019, ve výroku I. v rozsahu, kterým byl změněn rozsudek soudu I. stupně v určení dne, který se pokládá za den smrti, a v rozsahu, kterým byl potvrzen výrok II. soudu prvního stupně o nákladech řízení, a ve výroku II. o nákladech odvolacího řízení, a rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 9. 9. 2019, sp. zn. 0 Nc 2002/2012, ve výroku I. v rozsahu, kterým byl určen den, který se pokládá za den smrti, a ve výroku II. o nákladech řízení a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu v Prostějově k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Prostějově rozsudkem ze dne 9. 9. 2019, č. j. 0 Nc 2002/2012-196, výrokem I. prohlásil za mrtvého I. P., a dnem, který se pokládá za datum úmrtí jmenovaného, určil den 9. 9. 2019. Výrokem II. rozhodl o nákladech řízení. Soud po provedeném dokazování vyšel ze zjištění, že podle policejního spisu se I. P. pohřešuje od 7. 8. 2011, kdy odjel od své matky na motorce do S. údajně za účelem řešení dluhu, jeho další pohyb již nebyl zjištěn. Dne 15. 8. 2011 byl motocykl pohřešovaného nalezen odstavený na parkovišti v B.- V. Na motocyklu byly zajištěny biologické stopy, ze zkoumání nevyplývá, že by jej odstavil pohřešovaný. O jeho cestě do B. vypovídá pouze poslední výskyt mobilu pohřešovaného. Pohřešovaný nebyl ode dne pohřešování kontrolován ani trestně stíhán orgány Policie ČR, nebylo zjištěno, že by opustil ČR, a dosud se neprokázalo, že by se stal obětí trestného činu. Pohřešovaný byl rozvedený, měl dvě děti, byl podnikatelem. Od doby pohřešování nepobíral sociální dávky, ani nebyl registrován na Úřadu práce, a ani z žádného jiného registru nevyplývá, že by byl v době pohřešování naživu. Jelikož navrhovatelky mají právní zájem na prohlášení za mrtvého, neboť jsou dcerami pohřešovaného, a uplynula stanovená lhůta sedmi let od konce roku, v němž se objevila poslední zpráva o pohřešovaném, že byl ještě naživu, shledal soud za splněné podmínky pro prohlášení za mrtvého. Zákonná lhůta sedmi let uplynula 31. 12. 2018. Navrhovatelky navrhovaly, aby byl pohřešovaný prohlášen za mrtvého ke dni 8. 8. 2011. Soud určil den, který se pokládá za den jeho smrti 9. 9. 2019, tj. den vyhlášení rozsudku.

2. K odvolání navrhovatelek, které v odvolání brojily proti stanovenému dni, který se pokládá za datum úmrtí a požadovaly stanovení dne 7. 8. 2011, Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 1. 2021, č. j. 17 Co 309/2019-238, rozsudek soudu I. stupně změnil jen tak, že dnem, který se pokládá za den úmrtí, se určuje den 1. 1. 2019, jinak rozsudek soudu I. stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Z důvodu významné souvislosti obou částí výroku se odvolací soud zabýval i navrhovatelkami nenapadenou částí výroku o prohlášení pohřešovaného za mrtvého. Odvolací soud doplnil dokazování a zjistil, že nenastaly žádné nové skutečnosti, z kterých by vyplývalo, že je pohřešovaný naživu. Navrhovatelky při jednání u odvolacího soudu vyslovily domněnku, že na internetu objevily článek o nalezení těla zavražděného muže, k jehož úmrtí mělo dojít před asi 15 lety, a že by se mohlo jednat o dotčeného pohřešovaného. Odvolací soud posléze ze zprávy Krajského ředitelství policie kraje Vysočina zjistil, že na základě porovnání DNA materiálu ani zubní karty se o dotčeného pohřešovaného nejedná. I po doplnění dokazování jsou splněny podmínky pro prohlášení pohřešovaného za mrtvého. Soudem I. stupně byl za den, který se pokládá za den smrti pohřešovaného určen den 9. 9. 2019, kdy byl vyhlášen rozsudek, k tomuto datu se však nevážou žádné skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že se jedná o den, který by měl být určen jako den smrti. Podle odvolacího soudu je při stanovení dne smrti pohřešovaného zapotřebí vycházet ze 7leté ochranné doby. Počátkem této doby je poslední den roku, v němž se objevila poslední zpráva, z níž lze usuzovat, že je pohřešovaná osoba naživu. Doba počala běžet dnem 31. 12. 2011 a uplynula 31. 12. 2018. K prohlášení za mrtvého tak mohlo dojít nejdříve po uplynutí 7leté doby, tj. 1. 1. 2019. O prohlášení pohřešovaného za mrtvého sice probíhalo řízení již za předchozí právní úpravy zákona č. 40/1964 Sb., které bylo zastaveno, ačkoli pokud by nenabyla účinnosti nová právní úprava (zákon č. 89/2012 Sb.), byly by podmínky splněny. Dřívější zahájení řízení však nelze zohlednit. Nová právní úprava jednoznačně stanoví ochrannou 7letou dobu, tudíž nemůže být určen den, který se pokládá za den smrti, den předcházející dni 1. 1. 2019. Na tom nemohou ničeho změnit ani navrhovatelkami tvrzené obtíže spojené se 7letou dobou (závazky postihující pozůstalost, kdy lze podle nich očekávat např. požadavky na doplacení úhrad zdravotního pojištění za několik let zpětně, a že životní pojištění pohřešovaného po nehrzení pojistného bylo pojišťovnou vypovězeno a že odkupné nebylo vyplaceno, protože platbu nemohla převzít oprávněná osoba). Soud nemá možnost tyto skutečnosti zohledňovat.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podaly navrhovatelky dovolání. Ačkoli předesílají, že

napadají všechny výroky rozsudku odvolacího soudu, z obsahu dovolací argumentace je patrné, že napadají jen tu výrokovou část, kterou byl určen konkrétní den, který se pokládá za den smrti. K vymezení předpokladu přípustnosti dovolání uvádějí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na řešení otázky v praxi dovolacího soudu dosud neřešené, zda soud rozhodující o prohlášení člověka za mrtvého, který se stal nezvěstný tím, že opustil své bydliště, ale nebyl soudem za nezvěstného prohlášen, může určit den, který se pokládá za den jeho smrti i takový den, který předchází uplynutí 7leté ochranné doby. A pokud ano, táží se dovolatelky, jaká jsou kritéria pro určení dne, který se pokládá za den smrti. Uvádí, že je vysoce nepravděpodobné, že by pohřešovaný utekl do zahraničí, nýbrž že je naopak pravděpodobné, že se stal obětí trestného činu. Argumentují, že v zákoně je pouze stanovena povinnost, aby soud určil den, který se pokládá za den smrti, soudem dovozený zákaz ze zákona neplyne. Poukazují na ustanovení § 56 zákona č. 292/2013 Sb. Kdyby zákonodárce zamýšlel odvolacím soudem dovozené pravidlo pro určení data úmrtí, učinil by tak výslovně. Odkazují dále na odbornou literaturu, podle níž se u nezvěstných osob určí jako den úmrtí den, který se jeví jako nejpravděpodobnější, a že pravděpodobně půjde o den následující po dni, kdy byl člověk naposled viděn živ. Smyslem a účelem 7leté ochranné doby je dán dostatečnou mírou jistoty, že člověk zemřel, ochrannou funkci však již postrádá závěr, že by po uplynutí této doby nemohl být den úmrtí určen zpětně k dřívějšímu datu. Datum smrti ke dni uplynutí ochranné doby by podle dovolatelek bylo možné akceptovat při absenci jakýchkoli skutečností, z nichž by vyplýval den úmrtí. Tak tomu však v projednávané věci podle dovolatelek není a akcentují, že pohřešovaný odjel jako podnikatel na schůzku související s dluhem a jeho motocykl měl být odstaven neznámou osobou, v čemž spatřují zřejmé okolnosti, že se stal obětí trestného činu.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu - dále jen „o.s.ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

5. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

6. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

7. V projednávané věci záviselo rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení právní otázky, zda soud rozhodující po uplynutí ochranné doby o prohlášení nezvěstného člověka za mrtvého, může určit za den, který se pokládá za den smrti, den který předchází uplynutí ochranné doby. Protože tato právní otázka dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla vyřešena, shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

9. Podle ustanovení § 71 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), na návrh osoby, která na tom má právní zájem, prohlásí soud za mrtvého člověka, o němž lze mít důvodně za to, že zemřel, a určí den, který se pokládá za den jeho smrti.

Podle ustanovení § 71 odst. 2 o. z. na člověka, který byl prohlášen za mrtvého, se hledí, jako by zemřel. Prohlášením manžela za mrtvého zaniká manželství dnem, který se pokládá za den jeho smrti; totéž platí o registrovaném partnerství.

Podle ustanovení § 72 o. z. byl-li člověk prohlášen za nezvěstného a vyplývají-li z okolností vážné pochybnosti, zda je ještě živ, ačkoli jeho smrt není nepochybná, může ho soud prohlásit za mrtvého na návrh osoby, která na tom má právní zájem, a určí den, který nezvěstný zřejmě nepřežil. Má se za to, že tento den je dnem smrti nezvěstného.

Podle ustanovení § 74 odst. 1 o. z. člověka, který se stal nezvěstný tím, že opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje, avšak nebyl za nezvěstného prohlášen, lze prohlásit za mrtvého nejdříve po uplynutí sedmi let od konce roku, v němž se objevila poslední zpráva, z níž lze usuzovat, že byl ještě naživu.

Podle ustanovení § 76 odst. 1 o. z. byl-li člověk prohlášen za mrtvého, nevylučuje to důkaz, že zemřel dříve nebo později, anebo že je ještě naživu. Zjistí-li se, že je naživu, k prohlášení za mrtvého se nepřihlíží; manželství nebo registrované partnerství se však neobnovuje.

Podle ustanovení § 54 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále je „z. ř. s.“), v rozsudku soud určí den, který platí za den smrti člověka, popřípadě den, který nezvěstný zřejmě nepřežil.

10. Již z jazykového výkladu lze usuzovat, že jestliže výše citovaná ustanovení zákonů obsahují dikce „určí den, který se pokládá za den jeho smrti“, nebo „určí den, který platí za den smrti člověka, popřípadě den, který nezvěstný zřejmě nepřežil“, je soudu ponechán prostor k uvážení, který den má určit za den, který se pokládá za den smrti, neboť jinak by zřejmě zákonodárce přímo v textu zákona stanovil, k jakému okamžiku má být datum úmrtí soudem určeno. Byť vcelku jednoznačná dikce ustanovení § 54 odst. 2 z. ř. s. „popřípadě den, který nezvěstný zřejmě nepřežil“, která má vést k určení nejpravděpodobnějšího dne smrti, by mohla směřovat především na ustanovení § 72 o. z. používající stejnou dikci, které se vztahuje na případy, kdy byl člověk za nezvěstného prohlášen soudním rozhodnutím, není důvodu, aby se tato dikce případně analogicky nevztahovala i na případy, kdy člověk nebyl za nezvěstného prohlášen soudním rozhodnutím, ale stal se nezvěstným tím, že opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje. Z ustanovení § 54 odst. 2 z. ř. s. však předně ani nevyplývá, že by se část věty o určení dne, který nezvěstný zřejmě nepřežil, nemohla vztahovat i na případy podle ustanovení § 74 odst. 1 o. z. Den, který nezvěstný zřejmě nepřežil, se přitom nemusí podle okolností konkrétního případu shodovat s uplynutím ochranné doby, ale může tomuto okamžiku i předcházet.

11. Historický výklad vede rovněž k závěru, že den, který se pokládá za den smrti, lze určit zpětně před konec uplynutí ochranné doby. Předchozí občanský zákoník č. 40/1964 Sb. sice nedával jednoznačnou odpověď na tuto otázku, když ustanovení § 7 tohoto zákona nebylo v tomto ohledu konkrétnější, navazující procesní úprava v občanském soudním řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013 v ustanovení § 198 přitom stanovila, že po uplynutí lhůty určené ve vyhlášce vydá soud rozsudek o prohlášení za mrtvého, a že v něm uvede den, který platí za den smrti nezvěstného, popřípadě den, který nezvěstný nepřežil. Zjevné řešení této otázky potom obsahovala dřívější právní úprava, když občanský zákoník č. 141/1950 Sb. stanovoval v ustanovení § 7 odst. 1, že nezvěstný může být prohlášen soudem za mrtvého, jestliže uplynulo pět let od konce roku, v kterém podle poslední zprávy ještě žil, anebo pohřešuje-li se v souvislosti se zvláště nebezpečnou událostí, jestliže

od ní uplynul alespoň rok. V odst. 2 § 7 bylo stanoveno, že prohlásí-li někoho soud za mrtvého, určí den, který se považuje za den smrti. Není-li možno zjistit den, kterého nezvěstný pravděpodobně zemřel nebo který pravděpodobně nepřežil, určí soud za den smrti poslední den uvedené doby pětileté nebo roční. Z uvedeného je zjevné, že tato dřívější právní úprava umožňovala určit den, který se považuje za den smrti, zpětně ke dni, který předchází uplynutí povinné doby. Kdyby v současné právní úpravě zákonodárce zamýšlel opačné řešení, stanovil by tak výslovně, jako tomu bylo za ještě dřívější právní úpravy v obecném zákoníku občanském č. 946/1811 Sb. z. s., který v ustanovení § 278 větě první stanovoval, že den, kterého prohlášení za mrtvého nabylo právní moci, pokládá se po zákonu za úmrtní den nepřítomného; prohlášení za mrtva nevyklučuje však důkazu, že nepřítomný zemřel dříve nebo později; nebo, že je ještě na živu.

12. V důvodové zprávě k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., sněmovní tisk č. 362/0, 6. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu, 2010-2013, zvláštní část k § 71 až 76, se uvádí, že návrh nové úpravy se inspiruje zejména úpravou rakouského zákona o prohlášení za mrtvého. Důvodovou zprávou odkazovaná rakouská právní úprava Todeserklärungs-gesetz 1950. StF: BGBl. Nr. 23/1951 (WV) v § 9 odst. 1 stanovuje, že prohlášením za mrtvého se zakládá domněnka, že pohřešovaná osoba zemřela v době stanovené v rozhodnutí. Podle § 9 odst. 2 se doba úmrtí určí jako nejpravděpodobnější doba podle výsledků šetření. Odst. 3 potom pro případ, že takovou dobu nelze určit, uvádí pravidla, jak určit dobu úmrtí. Pro obecné případy (kdy se nejedná např. o válečné situace) rakouská úprava tuto dobu stanovuje obecně (s výjimkou pro osoby starší 80 let) tak, že je touto dobou, která se určí jako doba úmrtí, konec pátého roku od konce roku, v němž byla pohřešovaná osoba podle dostupných informací ještě naživu (§ 9 odst. 3 písm. a/). Samotná potřebná doba pro prohlášení pohřešovaného za mrtvého je přitom obecně deset let (§ 3 odst. 1). Tento inspirační zdroj pro naši současnou právní úpravu tedy vychází z pojetí, že se jako doba úmrtí určí nejpravděpodobnější doba úmrtí, a pro případ, že takovou dobu nelze určit, se doba úmrtí obecně určí zpětně k polovině doby, která musí uplynout, než je možné nezvěstnou osobu prohlásit za mrtvou. Rakouská úprava proto bez jakýchkoli pochyb připouští stanovení data úmrtí zpětně před den, kterým uplynula ochranná doba.

13. Lze poukázat na to, že ustanovení § 72 o. z. svým zněním odkazuje na případy, kdy byl člověk soudem prohlášen za nezvěstného. Komentářová literatura k tomu uvádí, že je zjevným pochybením zákonodárce, že ustanovení § 72 o. z. je výslovně vztaženo pouze na situace, kdy byl člověk za nezvěstného prohlášen soudem podle ustanovení § 66 o. z., a poukazuje na to, že opačný výklad (totiž že § 72 se vztahuje pouze na situace, kdy byl člověk za nezvěstného prohlášen) by vedl k neudržitelnému závěru, že na člověka, který se nezvěstným stal a nebyl poté za nezvěstného prohlášen, uvedené ustanovení použít nelze, a pléduje proto pro závěr, že ustanovení § 72 o. z. je nutno vykládat tak, že stanoví obecné pravidlo pro prohlášení nezvěstného člověka za mrtvého soudem, bez ohledu na to, zda jde o nezvěstnost pouze faktickou (podle § 74 odst. 1 či § 75) anebo zda došlo (navíc) k prohlášení za nezvěstného podle ustanovení § 66 a násl., a že ustanovení § 73, § 74 odst. 1 a § 75 je třeba chápat pouze tak, že pro jednotlivé specifické situace stanoví různé dlouhé ochranné doby, které musí uplynout, než může dojít k prohlášení za mrtvého podle ustanovení § 72, a že tato ustanovení nepředstavují další skutkové podstaty, podle nichž by bylo možno prohlásit člověka za mrtvého mimo režim ustanovení § 71 či § 72 (FRINTA, O. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). Komentář k § 71 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X).

14. I když samotné ustanovení § 74 o. z. o určení dne, který se pokládá za den smrti nic nestanovuje, je zřejmé, že i na něj dopadá procesní úprava, v níž je též v ustanovení § 56 odst. 2 z. ř. s. obsaženo, že v rozsudku soud určí den, který platí za den smrti člověka, popřípadě den, který nezvěstný zřejmě nepřežil. Při určování dne, který se pokládá za den smrti podle ustanovení § 74 o. z., se proto bude postupovat jako podle ustanovení § 72 o. z., stanovící vyvratitelnou domněnku dne, který nezvěstný

člověk zřejmě nepřežil.

15. Komentářová literatura uvádí, že ustanovení § 72 o. z. poskytuje oproti ustanovení § 71 o. z. bližší vodítko, jak určit den, který se pokládá za den smrti, a že bude zapotřebí zjišťovat, zda je možné určit „den, který nezvěstný zřejmě nepřežil“, a dospívá k závěru, že pokud soud takový den nezjistí, měl by určit den smrti tak, že půjde o poslední den doby určené v ustanovení § 73 o. z., což odůvodňuje inspirací rakouskou právní úpravou a vývojem tuzemské právní úpravy (srov. ČUHELOVÁ, K., PONDIKASOVÁ, T. § 72. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 262, marg. č. 15).

16. Z citovaného vyplývá, že ani odborná literatura zjevně nepovažuje za zakázané, aby určený den, který se pokládá za den smrti, předcházel konci ochranné doby, když se zabývá tím, zda za takový den určit poslední den ochranné doby až pro případ, že nebude možné určit den, který nezvěstný zřejmě nepřežil. Ten přitom bude ze své podstaty zpravidla předcházet konci ochranné doby, podaří-li se jej zjistit.

17. Rovněž další komentářová literatura uvádí, že den, který se pokládá za den, který člověk zřejmě nepřežil, soud určí na základě provedeného dokazování, pravděpodobně půjde o den, kdy uplynula zákonná doba pro to, aby mohl být člověk za mrtvého prohlášen (LOMOZOVÁ, A., SPÁČILOVÁ, Z. § 72 In: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 4.). Ani zde tedy není vylučována možnost, aby byl den smrti určen zpětně před uplynutím potřebné doby. Dovolatelky ve vztahu k tomuto komentáři odkazovaly na nepřiléhavé ustanovení § 71 o. z.

18. Obdobně B. Dvořák v komentáři k ustanovení § 74 o. z. uvádí, že „[c]o do určení dne, který se pokládá za den smrti, vychází soud v první řadě ze zjištění, která učinil v rámci dokazování v řízení o prohlášení za mrtvého. Je však zřejmé, že mnohdy bude určení konkrétního data, které je potřeba pokládat za datum smrti člověka, velmi obtížné. V zájmu ochrany práv nezvěstného je proto v takových případech namíste uvést den co nejzazší. I při nedostatku výslovné právní úpravy (srov. § 7 odst. 2 věta druhá OZ 1950) bude takovým dnem konec sedmileté doby podle § 74 odst. 1.“ (DVOŘÁK, B. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek I. § 1 - 117. Praha: Leges, 2013, s. 477).

19. Určení dne, který se pokládá za den smrti, před konec ochranné doby, předvídá i komentář k ustanovení § 56 z. ř. s., v němž se uvádí, že je nutné určit takový den, který se vzhledem ke všem zjištěným okolnostem jeví jako nejpravděpodobnější, a oproti výše citovaným komentářům dokonce naopak předestírá závěr, že v případě, kdy nezvěstný zmizel náhle a lze předpokládat, že se stal obětí násilného trestného činu či nějaké nehody, bude tímto nejpravděpodobnějším dnem den zmizení nezvěstného (srov. DOLEŽAL, M. In: JIRSA, J. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář. Komentář k § 56 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X).

20. Smysl a účel ochranné sedmileté doby spočívá především v tom, aby uplynutím této doby, po kterou zde nebudou žádné zprávy, z nichž by bylo možné usuzovat, že byl nezvěstný stále živ, byl dosažen dostatečně vysoký stupeň pravděpodobnosti, že nezvěstný již není naživu, a byla tak minimalizována možnost negativních důsledků rozhodnutí o prohlášení za mrtvého pro nezvěstného člověka, byl-li by tento člověk ve skutečnosti stále naživu. Délka doby, která musí uplynout, aby bylo možné nezvěstného člověka prohlásit za mrtvého, tak představuje prostředek vyvážení ochrany práv nezvěstného a oprávněných zájmů osob, které mohou mít právní zájem na prohlášení nezvěstného člověka za mrtvého. Tato ochranná funkce sedmileté doby se realizuje především jejím uplynutím. Při samotném určování konkrétního dne, který nezvěstný zřejmě nepřežil, je však již ochranný potenciál stanovení takového dne až ke konci doby nepřilíhivý a do popředí vstupuje potřeba

určení dne, který lze s ohledem na konkrétní okolnosti věci považovat za nejpravděpodobnější den smrti. Jestliže se totiž posléze zjistí, že člověk stále žije, a mezitím bude např. projednána pozůstalost po nezvěstném prohlášeném za mrtvého, zřejmě nebude takovou osobu při vypořádávání takové situace příliš s to ochránit, že datum jejího úmrtí bylo stanoveno spíše k pozdějšímu než dřívějšímu datu.

21. Lze proto uzavřít, že den, který se pokládá za den smrti člověka, který se stal nezvěstný tím, že opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje, avšak nebyl za nezvěstného prohlášen (§ 74 odst. 1 o.z.), může být určen zpětně ke dni, který bude předcházet konci ochranné sedmileté doby.

22. Jelikož odvolací soud nesprávně vycházel ze závěru, že den, který se pokládá za den smrti, nemůže být určen zpětně před konec doby potřebné k prohlášení za mrtvého, a nezabýval se tím, zda lze v okolnostech projednávané věci určit den, který nezvěstný zřejmě nepřežil, je jeho právní posouzení neúplné a tudíž nesprávné. V tomto směru je nesprávné i rozhodnutí soudu I. stupně, který určil dnem, který se pokládá za den smrti, až den vyhlášení svého rozhodnutí.

23. Jelikož je dovoláním napadený rozsudek v rozsahu určení dne, který se pokládá za den smrti, z hlediska uplatněných dovolacích důvodů nesprávný a nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud tento rozsudek v odpovídajícím rozsahu a v akcesorických výrocích o nákladech řízení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil v tomto rozsahu i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Prostějově) v uvedeném rozsahu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).